Život i djelo Franza Schuberta

Perković, Ružica

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:468853

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository







SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

RUŽICA PERKOVIĆ

DIPLOMSKI RAD

ŽIVOT I DJELO FRANZA SCHUBERTA

Zagreb, siječanj 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
Petrinja

PREDMET: Glazbena kultura

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ružica Perković
TEMA DIPLOMSKOGA RADA: Život i djelo Franza Schuberta

MENTOR: Prof. dr. sc. Katarina Koprek

Zagreb, siječanj 2016.

SADRŽAJ

SADRŽAJ

Sažetak

Summary

UVOD 1

1. GLAZBA I RANI ROMANTIZAM 2

2. FRANZ PETER SCHUBERT- GLAZBENIK ROMANTIZMA.....8

2.1. Djetinjstvo F. Schuberta 9

2.2. Zrela dob F. Schuberta 11

2.3. Schubert i prijatelji 12

2.4. Bolest i smrt 16

3. GLAZBENA DJELA FRANZA SCHUBERTA 18

3.1. Simfonije 21

3.2. Komorna i klavirska glazba 23

3.3. Vokalna glazba 24

4. KRITIČKI OSVRT NA ŽIVOT I DJELA FRANZA SCHUBERTA....28

ZAKLJUČAK 30

LITERATUTRA 31

Kratka biografska bilješka.....32

Izjava o samostalnoj izradi rada 33

Izjava za javnu objavu rada 34

SAŽETAK

Glazbenik Franz Peter Schubert austrijski je skladatelj rođen 31. Siječnja 1797. godine. Veći dio života proveo je u Beču, u materijalno skromnim prilikama. S petnaest godina je izgubio majku. Veliki utjecaj na njega imao je otac koji je želio da postane svećenik, a glazbu je smatrao samo zabavom. Veliku nadarenost za skladanje pokazao je već u ranoj životnoj dobi. Glazbeno se obrazovao u zboru bečke dvorske kapele, te privatnom podukom kod Antonia Salieria. Tri godine je radio kao učitelj glazbe u očevoj školi. Od 1817. godine radio je kao slobodni umjetnik, bez stalnog izvora prihoda. Vodio je boemski život, obilježen druženjima s prijateljima umjetnicima, ali i skučenim materijalnim prilikama.

Predstavnik je ranog romantizma te je u svom glazbeno-stvaralačkom razdoblju stvorio bogat glazbeni opus. Komponirajući brzo, u kratko je vrijeme stvorio respektabilan opus. Skladao je simfonije i preko šest stotina solo pjesama, poznatih pod nazivom *lied* - za glas i klavir, a izvor su mu bili stihovi Goethea, Schillera i drugih pjesnika. Među najpoznatije mogu se izdvojiti *Serenada*, *Ave Maria, Ružica u gaju, Lijepa mlinarica, Zimsko putovanje* i dr. Slavu su mu donijele *Velika simfonija* u C-duru i *Nedovršena simfonija* u h-molu. Osim toga, skladao je djela za vokalne sastave i zborove u kojima je i sam sudjelovao, klavirske sonate i komorna djela. Najpoznatiji je kvintet *Pastrva* (kvintet za klavir i gudače u A- duru).

Nikada nije zasnovao obitelj, već je vrijeme provodio s ženama za zabavu. Umro je na vrhuncu stvaranja glazbenih djela, vrlo mlad, u bratovom stanu, 1828. godine u Beču. Pokopan je pored Beethovena kojega je cijenio, bio mu je uzor, a njegov utjecaj je bio vidljiv na početku skladanja.

Ključne riječi: Franz Peter Schubert, romantizam, skladatelj.

SUMMARY

Musician Franz Peter Schubert is Austrian composer born on 31 January 1797. Most of his life he spent in Vienna, materially modest circumstances. When he was fifteen he lost his mother. His father had great influence on him who wanted that the Franz become a priest, so his father considered music just for entertainment. Great talent for composing he showed at an early age. He was musically educated in the choir of the Viennese court chapel, and private lessons with Antonio Salieria. Three years he worked as a music teacher in his father's school. Since 1817 he worked as a freelance artist, with no permanent source of income. He led a bohemian life, marked by socializing with friends artists, but also tight material conditions.

He was a representative of early-romanticism and in his music-creative period he created a rich musical opus. By his fast composing, in a short time he created a respectable body of work. He composed symphonies and over six hundred solo songs, known as *lied* - for voice and piano, and the source were his verses of Goethe, Schiller and other poets. Among the best known works may be committed *Serenade, Ave Maria, Rose in bosket, The Beautiful Maid of the Mill, Winter Journey* and others. The glory of whom brought a *Great symphony* in C major and the *Unfinished Symphony* in B minor. In addition, he composed works for vocal ensembles and choirs in which he participated, piano sonatas and chamber works. Best known is *Trout Quintet* (Quintet for Piano and Strings in A-flat major).

He never had a his own family, but he spent time with women for fun. He died at the height of the creation of musical works, very young, in his brother's apartment, 1828 in Vienna. He was buried next to Beethoven, which he appreciated, wich he was his role model, and its influence was evident at the begining of his composing.

Keywords: Franz Peter Schubert, romanticism, the composer.

UVOD

Franz Schubert je glazbenik koji je povezao klasično i romantično razdoblje. Iako je život proveo kao nepoznat glazbenik, njegova djela poznata su diljem svijeta i danas. Cilj diplomskog rada *Život i djelo Franza Schuberta* jest istražiti i analizirati život Franza Schuberta, te njegova djela na području glazbene umjetnosti koja su proizašla iz njegove nadarenosti.

Diplomski rad, pored uvoda i zaključka, podijeljen je u četiri poglavlja. U prvom poglavlju, *Glazba i rani romantizam*, pojašnjene su teorijske odrednice koje su utjecale na glazbenikov stil u kojemu je živio i stvarao svoja djela. *Franz Peter Schubert – skladatelj romantizma*, naslov je drugog poglavlja i u njemu se kroz četiri cjeline govori o djetinjstvu Franza Schuberta, njegovoj zreloj dobi, utjecaju prijatelja na stvaranje njegovih glazbenih djela te o glazbenikovoj smrti. U trećem poglavlju, *Glazbena djela Franza Schuberta*, prikazan je glazbeni opus: simfonije, komorna, klavirska i vokalna glazba. U posljednjem, četvrtom poglavlju, *Kritički osvrt na život i djela Franza Schuberta*, analizira se cjelokupan glazbenikov život i njegovo glazbeno stvaralaštvo.

1. GLAZBA I RANI ROMANTIZAM

U svojoj knjizi *Klasična glazba- 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela* autor Goulding navodi (2004:57) da je razdoblje klasike ili klasicizma trajalo samo pedesetak godina od 1775. do 1825. godine. Jedna od definicija klasične škole govori da je njezin cilj ostvarenje većeg sklada i usavršavanja u odnosu na prethodno razdoblje. Smatra se očitovanjem visoke profinjenosti, jednostavnosti, uzvišenosti i stilske besprijekornosti.

Jedna od najvažnijih značajki tog razdoblja je jasnoća mišljenja. Ispod reda i stabilnosti djela klasičnog razdoblja tinjao je nemir koji je doveo do Francuske revolucije na jednom kontinentu i Američke revolucije na drugom. Dok je Haydn, na početku klasičnog razdoblja, bio primjer genija koji služi plemstvu, Beethoven je, potkraj klasičnog razdoblja bio neovisan, strastveni gromovnik koji se nije pokoravao nikome.



Slika 1.:*Predstavnici glazbenog klasicizma: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart i Ludwig van Beethoven*[1]

Prema Gouldingu (2004:18) najpoznatiji predstavnici klasicizma iz Njemačke i Austrije su: Mozart, Haydn i Beethoven, a činili su Visoku bečku klasičnu školu. Franz Schubert djelovao je na prijelazu između dva razdoblja. Neki ga smatraju klasičarom, a neki su ga skloniji odrediti kao romantičara, no svakako je predstavljao

[1] Klarinetska literatura, https://klarinetknjige.wordpress.com/tag/predstavnici-muzickog-romantizma/

vezu između klasike i romantizma. Razdoblje romantizma u umjetnosti započinje oko 1825. godine, po završetku klasičnog razdoblja, te završava nedugo prije Prvoga svjetskog rata. Na glazbenom je području romantizam započeo kasnim Beethovenovim djelima te skladbama Webera i Schuberta, a završio s Richardom Straussom i Janom Sibeliusom. Glavni predstavnici njemačkih i austrijskih glazbenika su: Weber, Mendelssohn, Schumann, Wagner, Bruckner, Johann Strauss mlađi, Brahms, Mahler i Richard Strauss.

Romantizam predstavlja intelektualnu orijentaciju, tendenciju, pokret i razdoblje u europskoj kulturnoj povijesti od 1790-ih do 1840-ih. Naziv je izveden iz pridjeva romantički (engl. *romantic*), izvedenog od imenice roman, koji se javio potkraj XVII. stoljeća i označavao pripovjedna djela (romane) u kojima se zbivaju čudesni i nestvarni događaji ili se opisuju krajolici slikovita i melankolična ugođaja. Osnovne su značajke romantizma odbacivanje klasicizma i ideje reda, otpor prema racionalizmu, odnosno isticanje osjećaja nasuprot razumu te naglašavanje iracionalnoga, subjektivnog i transcendentalnoga, preokupacija genijem, herojem, iznimnom osobom, ideja umjetnika kao vrhunskoga, jedinstvenoga, vizionarskog stvaraoca, kult prirode, dominantni osjećaj melankolije („svjetska bol“), zanimanje za egzotiku i srednji vijek, okultno i nadnaravno, za folklor, usmenu predaju i nacionalnu povijest (tada je formulirana ideja „narodnoga duha“), posljedica čega je i poticanje razvoja jezika i književnosti europskih naroda koji su se tada stvarali kao nacije.

Du Noyer i suradnici (2003:164) navode kako je romantizam prije svega bio književno razdoblje. Najistaknutiji žanr u području komorne glazbe bila je pjesma za glas i glasovir. Njemački je *lied* u različitim oblicima postojao od renesanse, ali kao intimno djelo za solo glas i glasovir datira unatrag do sredine osamnaestog stoljeća. Veliki bečki skladatelji klasike doprinijeli su svojim djelima tom žanru, a Franz Schubert, zajedno s Robertom Schumannom četrdesetih godina 19. stoljeća, uzdigao profil *lieda* do razine već prihvaćenih komornih oblika sonate i gudačkog kvarteta. Schubert je bio prvi od skladatelja ranog romantizma, iako njegov glazbeni stil nosi i određene značajke kasne klasike, razdoblja u kojem je živio.

Romantizam u glazbi usko je idejno povezan s književnošću i filozofijom. Prvi promicatelji ideje romantizma u glazbi bili su njemački književnici: E. T. A. Hoffmann i Jean Paul, te njemački filozofi C. F. D. Schubart, A. Schopenhauer i G. W. Hegel. Klasicistička ravnoteža razuma i osjećaja svjesno se i tendenciozno narušila u korist osjećajnoga, beskonačnoga, neizrecivoga, transcendentnoga. Glazba se pritom očitovala kao idealna romantička umjetnost, „najromantičkija od svih umjetnosti“ (Hoffmann), kao „prazvuk stvaranja i bît volje“ (Schopenhauer), „organ srca i njegov umjetnički svjestan govor“ (R. Wagner) ili »metafizičko u svem fizičkome u svijetu“ (F. Nietzsche). Takvo je romantiziranje i poetiziranje glazbu često dovodilo u vezu s izvanglazbenim sadržajima, pa veći dio romantičke glazbe valja razmatrati i doživljavati u okvirima tzv. estetike osjećaja i izražaja. Pretjerivanja u takvim tendencijama i slušateljskim navikama koja su sentimentaliziranu salonsku glazbu često odvodila preko ruba kiča izazvala su u drugoj polovici XIX. st. protureakciju u tzv. estetici forme, prije svega u djelu bečkog estetičara, kritičara i muzikologa E. Hanslicka. Nadalje se u glazbi romantizma, sukladno stanju u umjetnosti općenito, mogu uočiti i vrlo jake crte historicizma u službi ideja o posebnosti, neobičnosti i jedinstvenosti. Takva je ideologijska pozadina npr. Mendelssohnova ranoromantičkog „otkrića“ J. S. Bacha, francuskih opernih bliskoistočnih orijentalizama kao i kasnoromantičkih Debussyjevih posezanja za azijskim glazbenim iskustvima (npr. cjelostupanjske ljestvice i dr.), ali i univerzalnog uspjeha tzv. nacionalnih glazbenih škola (ponajprije češke i ruske) te uspostave moderne muzikologije (A. W. Ambros, G. Adler, H. Riemann, F. J. Fétis) kao ustavljenog istraživanja o glazbi vremenski udaljenih epoha (srednji vijek, renesansa) i Europi zemljopisno dalekih kultura.

S obzirom na postupno prijelazno razdoblje između stilskih epoha klasicizma i romantizma, odnosno razdoblje između 1800. i oko 1820. u kojem se miješaju stvaralaštva skladatelja klasicističke i romantičke orijentacije, početak prevage romantičkoga u glazbi moguće je odrediti tek od 1820. godine. Kraj romantizma još je teže odrediti: neke se rane pojave otklona od romantičkoga poimanja naziru već u posljednjem desetljeću XIX. st., dok se izraziti odmaci javljaju potkraj prvog i tijekom drugoga desetljeća XX. st. Štoviše, tzv. „neoromantizam“ stilska je komponenta koja se u dijelu europske glazbe neosporno održala barem do sredine

XX. st. Ipak, okvirno se umjetničko-ideologijski kraj epohe romantizma može odrediti s Prvim svjetskim ratom, koji je rezultirao urušavanjem staroga poretka i njegova umjetničkog senzibiliteta. Uobičajeno je da se epoha romantizma u glazbi zbog svoje duljine i mijene naglasaka u pojedinim etapama dijeli na četiri razdoblja: *ranu romantiku* (1800.–1830.), *zrelu romantiku* (1830–1850.), *kasnu romantiku* (1850–1890.) i modernu, odnosno izdanke romantizma (kao npr. impresionizam i ekspresionizam) u XX. st. (1890.–1914. i poslije). U prvome su razdoblju uz mnogobrojne manje skladatelje ključne stvaralačke osobnosti L. van Beethoven, F. Schubert, C. M. von Weber i G. Rossini, u drugome H. Berlioz, F. Chopin, N. Paganini, F. Mendelssohn i R. Schumann, u trećem J. Brahms, R. Wagner, G. Verdi, A. Bruckner, M. P. Musorgski, P. I. Čajkovski, B. Smetana, A. Dvořák, F. Liszt i C. Franck, a u posljednjem G. Mahler, C. Debussy, R. Strauss i G. Puccini.

Unatoč raširenom shvaćanju da je najviši oblik glazbe instrumentalna glazba, u romantičkom se razdoblju također intenzivno skladala vokalna i vokalno-instrumentalna glazba. Tako je na primjer solo pjesma (popijevka, obično uz pratnju glasovira) bila u središtu umjetnosti ranoga romantika Schuberta, značajan je dio Mendelssohnova i Brahmsova opusa te vrhunac umjetnosti kasnoga romantika H. Wolfa. Pokret zborskoga pjevanja, koji je kao nov način okupljanja građanstva započeo početkom XIX. st. u Njemačkoj i snažno se proširio svim germanskim zemljama te potaknuo komponiranje mnogobrojnih zborova i kantata, postao je potom gotovo zaštitnim znakom modernih građanskih glazbenih kultura slavenskih zemalja (Češka, Slovačka, Poljska, Rusija, Hrvatska) u njihovim težnjama prema nacionalnoj emancipaciji. Opera je doživjela posebno dinamičnu sudbinu.

Raznolika instrumentalna glazba romantizma pokazuje podjednako crte tradicionalne povezanosti s klasicizmom i težnje inovaciji. Neke su glazbene forme, preuzete iz prethodnoga razdoblja (npr. simfonija, koncert, sonata), oblikom i sadržajem bile preinačene, a druge su, pretežno lapidarne i kratke forme, nove i specifične za romantizam (npr. glasovirske minijature, simfonijska pjesma). Simfonija je nakon Beethovena, Schuberta, Mendelssohna i Schumanna zamalo nestala, ali ju je iz gotovo dvadesetogodišnje krize izveo J. Brahms, a do novih su je

vrhunaca potkraj epohe uzdignuli Dvořák, Mahler i Bruckner. Konkurencija ponajprije programnoj simfoniji (Berlioz, „Fantastična simfonija“) bila je tzv. simfonijska pjesma, jednostavačna kraća orkestralna skladba koju je začeo F. Liszt (skladao ih je ukupno 13) i koja je ubrzo stekla široku popularnost, poglavito u Francuskoj (F. David, C. Franck, G. Fauré, P. Dukas), zatim u skandinavskim (u Finskoj: J. Sibelius; u Danskoj: C. Nielsen) i osobito slavenskim zemljama (u Rusiji: M. A. Balakirev, A. P. Borodin, Musorgski, N. A. Rimski-Korsakov, A. K. Ljadov, A. K. Glazunov, A. N. Skrjabin; u Češkoj: Smetana, Dvořák). Koncert kao glavni glazbeni oblik isticanja modernoga subjektiviteta bio je iznimno popularan tijekom cijeloga razdoblja romantizma. Sve do danas čvrstu jezgru koncertnoga repertoara čine npr. glasovirski koncerti Chopina, Schumanna, Liszta, Brahmsa, E. Griega i Čajkovskoga, violinski koncerti L. van Beethovena, Paganinija, Mendelssohna ,M. Brucha, Brahmsa, Čajkovskoga, É. Laloa i H. Wieniawskoga, koncerti za violončelo Schumanna, Čajkovskoga i Dvořáka, te niz koncerata za pojedina puhačka glazbala (npr. za klarinet i fagot: C. M. von Webera, za rog: R. Straussa, i dr.). Posebno mjesto zauzima glazba za glasovir. Glasovir je bio najvažnije, najpopularnije i najraširenije glazbalo romantizma (npr. 1872. godine samo u Berlinu bilo je proizvedeno 17 000 glasovira) u širokom rasponu od vrhunskih umjetničkih djela do salonskoga kiča. Pisali su se klasični oblici poput sonate, ronda, fantazije i improvizacije, a novost je bila osamostaljenje maloga lirskoga glazbenoga komada (npr. scherzo, preludij, nokturno, raznovrsni stilizirani plesovi), kao idealne forme za očitovanje osjećajne impulzivnosti, zanesenosti i uzbuđenosti. Među velikim skladateljima XIX. stoljeća koji su pisali glazbu za glasovir ističu se: Schubert, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Liszt i Brahms, a vrhunci su njihove glasovirske glazbe Schubertove sonate, Mendelssohnove „Pjesme bez riječi“, Schumannovi „Plesovi Davidovih saveznika“, „Dječje scene“ i „Album za mladež“, Chopinovi scherzi, etide, preludiji, nokturni, balade, mazurke i poloneze, Lisztove etide i Brahmsove sonate. Značajna glasovirska djela bila su komponirana i u drugim europskim glazbenim kulturama: u Francuskoj su to skladbe C. Francka, C. Saint-Saënsa i E. Chabriera, u Španjolskoj I. Albéniza, u Norveškoj E. Griega, u Rusiji Čajkovskoga i Musorgskog, u Češkoj Smetane i Dvořáka. Manje zemlje, poput Irske i Hrvatske, također su pridonijele razvoju glasovirske minijature, npr. nokturna, ranim skladateljskim prinosima J. Fielda i F. Livadića prije no što ga je Chopin uzdignuo do jedne od elitnih formi zreloga romantizma. Komorna je glazba svojim

simboličkim vrijednostima zauzela posebno mjesto u novoj građanskoj glazbenoj kulturi romantizma te ubrzo postala modom, osobito glazba za sve tipove sastava s glasovirom. Mnogobrojnost baroknih triosonata ili klasicističkih simfonija zamijenila je u romantizmu brojnost komornih skladbi u opusima gotovo svih skladatelja. Proširile su se forme i sastavi: uz gudački i klavirski kvartet pisali su se i gudački kvinteti i seksteti. Komorna glazba s puhačima prerasla je iz ranijega divertimenta u razvijenu koncertantnu komornu glazbu zahvaljujući tehničkomu razvoju glazbala i njihovim novim mogućnostima. Romantizam je osobito volio šarolikost boja (posebno klarineta, fagota i roga), a skladalo se za ansamble od dua i tria preko kvarteta, kvinteta i seksteta do septeta, okteta i noneta. Glavni skladatelji komorne glazbe u prvoj polovici XIX. st. bili su: G. Onslow, L. Spohr, Schubert, F. Mendelssohn i Schumann, a u drugoj polovici Čajkovski, A. G. Rubinstein, Rimski-Korsakov, Saint-Saëns, Gounod, Brahms i R. Strauss.



Slika 2.: ***Glasovir - najpopularnije glazbalo romantizma***[2]

Iz XVIII. stoljeća su preuzete forme sakralne glazbe (misa, oratorij, motet i dr.) doživjele promjene pod utjecajem društvenih revolucija i sekularizacije građanskoga društva. Sakralnu su glazbu skladali, među ostalima, L. Cherubini, Beethoven, F. Mendelssohn, Rossini, Gounod, Fauré i dr.

[2] Glazbala Kos, http://www.glazbala-kos.hr/zanimljivi-sadrzaji/

Ljudska mašta u romantizmu bila je vrlo iskrena i uvelike je obilježila cijelo umjetničko razdoblje. Prošireni tonalitet i obilje novih oblika odgovarali su istraživanju novih područja osjećaja. Jedan od paradoksa tog razdoblja bila je slava skladatelja u javnosti, a oni su se često povlačili u svoje privatne svjetovne mašte. Neka od karakterističnih djela ranog romantizma bila su iz područja tragične opere i sve virtuoznijih solo koncerata, što daje veliku važnost solo-nastupima i individualnosti općenito.

Prema Solaru (2003:186) romantizam doista znači svojevrstan prevrat u cjelokupnom shvaćanju književnosti, prevrat koji se može pratiti na nekoliko razina. Jedna od najvažnijih razina se odnosi na recepciju: čitatelji i gledatelji drama, doduše, često ni u ranijim epohama nisu pripadali visoko obrazovanim slojevima pučanstva, no glavninu tijeka vrhunske književnosti ipak je određivao vladajući ukus obrazovanih i to onih koji bijahu okupljeni oko institucija dvora i/ili Crkve. Tek krajem prošle epohe, a zapravo presudno u romantizmu, dolazi do bitnog proširenja čitalačke publike. Zahvaljujući širenju obrazovanja, otada barem u velikoj mjeri pismeni i obrazovani građani počinju određivati ono što se „traži“ od književnosti. Pisci više ne pišu izravno na zahtjev kralja, plemića ili crkvenih velikodostojnika, niti pišu uvijek tako da upravo od njih očekuju priznanje i nagradu; oni sada pišu sve više za tržište, a tržište čini podosta širok sloj, doduše ne odveć obrazovane publike, no ipak takve publike kakva će postupno vlastiti ukus nametnuti književnosti u cjelini.

2. FRANZ PETER SCHUBERT- SKLADATELJ ROMANTIZMA

Franz Peter Schubert rođen je u Beču 31. siječnja 1797. godine kao četvrti sin Franza Theodora Schuberta, učitelja i Elizabeth Vietz, domaćice iz Beča. Kako je odrastao u obitelji glazbeno nadarenih, u razvoju njegovog talenta pomaže otac, stariji brat Ignaz te orguljaš iz crkve „Liechtenthal“. Svoje početke velikog skladatelja bilježi već 1808. godine kada je već kao jedanaestogodišnje dijete primljen na carski dvor, odnosno u sjemenište gdje je unatoč svojoj nostalgiji za domom postizao velike rezultate.



Slika 3.: ***Rodna kuća Franza Schuberta***[3]

Osim što je pjevao, također je svirao i u orkestru, a njegova popularnost polako je dolazila u vrijeme kad se već znalo za Wolfganga Amadeusa Mozarta, Franza Josepha Haydna te Ludwig van Beethovena. U vrijeme dok se usavršavao u sjemeništu, Schubert je vrijeme uglavnom provodio sam, skladajući za sebe, a nakon što mu se glas promijenio zbog puberteta napušta zbor, no ostaje u školi gdje ga je nakon nekog vremena uspio čuti carev glazbeni ravnatelj koji je odmah shvatio da se radi o velikom talentu. Od tada njegova karijera polako kreće prema boljem. U svojoj ranijoj fazi stvaranja, 1813. godine, može se primijetiti lagan utjecaj Haydna. Tek u srednjem dijelu njegova kreativnog života između 1820. i 1823. godine Schubert dostiže određenu dozu zrelosti, odnosno djela mu poprimaju jasniju notu i tada izdaje

[3] Peter Paul i Monika Hassler- Traummelodien zum Tanzen, http://www.pphassler.at/HTML/Schubert/index_HRVATSKI.html

brojne operete, njegove pjesme izvode brojni izvođači, neki od njegovih radova su objavljeni i izvedeni na privatnim koncertima. Može se reći kako polako dostiže ono čemu se nadao.

U periodu između 1826. godine i 1827. unatoč bolesti uspijeva lansirati svoja najveća djela. Franz Schubert je poznat kao glavni predstavnik romantizma u glazbi. Kroz svoje djelovanje skladao je djela za vokalne sastave i zborove, klavirske sonate, komorna djela i simfonije. Prvi javni koncert na kojem su izvedene njegove skladbe održan je neposredno pred njegovu smrt 1828. godine.

Njegova poznatija djela su:

- ciklus pjesama *Lijepa mlinarica* (*Die schöne Müllerin*)
- ciklus pjesama *Labuđi pjev* (*Schwanengesang*)
- ciklus pjesama *Zimsko putovanje* (*Winterreise*)
- *Nedovršena simfonija u h-molu*
- *Velika simfonija u C-duru*

Iako je bio visok 153 centimetra, maleni se Schubert većinom opisuje kao najvažnija spona između klasičnog razdoblja Mozarta, Haydna i Beethovena te romantične ere Chopina, Schumanna i Liszsta. Skladao je u starijim oblicima, simfonijama, gudački kvartet i sonate, ali ih je oblikovao na vlastiti način, mnogo lirskije od svojih prethodnika.

2.1. Djetinjstvo Franza Schuberta

Franza Schuberta od njegove šeste godine otac počinje podučavati sviranju na violini, a godinu dana kasnije upisuje se u očevu školu. U to vrijeme je počela i njegova formalna glazbena naobrazba. Otac ga je nastavio učiti osnovama violine, a brat Ignaz ga upoznaje s temeljima pijanističkog umijeća. Od sedme godine uči pjevanje, orgulje i osnove harmonije kod Michaela Holzera, orguljaša i vođe zbora crkve u Lichtentalu. Holzerove lekcije su se sastojale od razgovora i divljenja, te se čini da je dječak više koristi imao od poznanstva s kolegama koje je upoznao i koji su ga vodili u lokalna skladišta glasovira gdje je mogao vježbati na kvalitetnijim

instrumentima. U obiteljskom gudačkom kvartetu je svirao violu, braća Ferdinand i Ignaz svirali su violinu, a otac violončelo. Mnoge od svojih prvih djela za gudački kvartet napisao je za ovaj glazbeni sastav.

U dobi od 11 godina postaje član „Dječačkog zbora bečke katedrale“ u kojemu pjeva sopransku dionicu i također počinje pjevati u „Carskom dječačkom zboru“, kojem je pristupio nakon početne očeve poduke iz violine i klavira, gdje mu je učitelj i mentor bio Antonio Salieri. Schuberta je godine 1804. prvi puta primijetio Salieri, tada vodeći bečki glazbeni autoritet, koji je prepoznao njegove vokalne sposobnosti i poseban glazbeni dar mladoga Franza. U listopadu 1808., postao je učenik na „Stadtkonviktu“ (carsko sjemenište) preko zborske školarine. Tu je Schubert upoznao Mozartove uvertire i simfonije. Njegovo iskustvo s tim djelima i različitim jednostavnijim kompozicijama, u kombinaciji s povremenim posjetima operi postavili su osnovu za njegovo veliko glazbeno znanje.

Kako je Schubertu glas počeo mutirati, on nije više mogao sudjelovati u dječačkom zboru. Tako je Schubert 1813. godine bio prisiljen napustiti zavod i vratiti se kući. Nakon dolaska kući, Schubertu je prijetila vojna služba koja je tada u Austriji vrlo dugo trajala. Ali, kako su učitelji bili oslobođeni službe u vojsci, on se odlučio posvetiti učiteljskom zvanju. Godine 1814., nakon završenog pripravnog tečaja, postao je pomoćni učitelj u očevoj školi. Na tom je mjestu ostao tri godine jer je toliko bilo potrebno da se može postići oslobođenje od vojne službe. Zbog toga što nije imalo nimalo strpljenja za rad s djecom i zbog toga što mu je nedostajalo smisla za pedagoški rad, Schubert je bio vrlo nezadovoljan radom u školi.

Godine 1817. Schubertov otac dobio je dobio posao u gradiću Rossau. Schubert se pridružio ocu i nevoljko obavljao učiteljske dužnosti. Početkom 1818. godine odbijeno mu je članstvo u uglednoj "Gesellschaft der Musikfreunde".

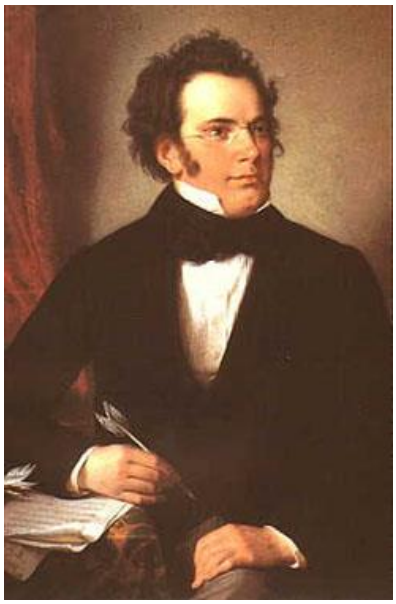
Schubert je gotovo cijeli život proveo u Beču. Nekoliko puta je napuštao rodni kraj kako bi posjetio druga austrijska mjesta, a 1818. i 1824. godine odlazi u posjet Mađarskoj, točnije u Zelesz, na dvor grofa Esterhazya. Tamo je Esterhazyjeve kćeri podučavao klaviru. Boraveći tamo, upoznao je osobine mađarskog glazbenog folklora koje možemo pronaći u nekim njegovim djelima.

2.2. Zrela dob Franza Schuberta

Nakon što je 1817. godine napustio učiteljsko zvanje, posvađao se s ocem i počeo živjeti samostalno. Otada se godinama suočavao s okrutnom životnom stvarnošću i bijedom koju je donekle ublažavala nesebičnost i dobrota nekolicine dobrih prijatelja s kojima je Schubert često provodio vrijeme.

Schubert neko vrijeme živi u kući prijatelja Franza von Schobera, studenta prava porijeklom iz imućne obitelji. Preseljenje i život kod Schobera označio je korak prema osamostaljenju Schuberta sada je on postao slobodan umjetnik, sa svim prednostima i manama toga poziva.

Godine 1817. Schober je Schuberta upoznao s Johannom Michaelom Voglom, uglednim baritonom. Vogl, za kojeg je Schubert napisao brojne pjesme, postao je jedan od glavnih promicatelja Schuberta u bečkim glazbenim krugovima. Upoznao je i Josepha Hüttenbrennera koji je također imao važnu ulogu u promicanju Schubertove glazbe. Ove osobe i brojan krug prijatelja i glazbenika, kasnije će postati zaslužni za promicanje, sakupljanje i očuvanje njegove glazbe.



Slika 4.: ***Portret Franza Schuberta***[4]

[4] Büro 24/7, http://www.buro247.hr/glazba/prijedlozi/11498.html /

Truda Reich u svojoj *Glazbenoj čitanci* (1994:114) opisuje Schubertovu predanost glazbi te njegov veliki glazbeni talent:

„*U skladanje je znao biti toliko zadubljen da se nije ni osvrnuo kad bi mu netko ušao u sobu. Uz pozdrav je mehanički dodao pitanje: „Kako si?“ i odmah rastreseno sam odgovorio: „Hvala, dobro!“ Skladao je neobičnom brzinom kao u nekoj stvaralačkoj groznici. Pjesme je skladao obično na tekstove priznatih pjesnika, Goethea, Heinea, Müllera i drugih. Znao je i do pet pjesama dovršiti preko dana, a navečer bi ih ponio u društvo prijatelja. U krugu najbližih, nalazio se i odličan interpret njegovih pjesama, Franz Schober. Kada bi Schubertu prijatelji čestitali i burno pljeskali, znao je samo reći: „I sam se nadam da će jednoć nešto biti od mene…*“

2.3. Schubert i prijatelji

Schubert je bio središnja ličnost kruga vjernih prijatelja kojemu su pripadali i mnogi drugi istaknuti umjetnici: književnici, pjesnici, slikari, pjevači i kipari. Po riječima Schubertovog prijatelja Alberta Stadlera Schubert je bio:

„Jednostavan, dobrodušan prema svima, potpuno nepretenciozan, na rubu nemara u pogledu svoje vanjštine. Svako prenemaganje bilo mu je strano i mrsko. Najbolje se osjećao u krugu svojih prijatelja, u vedrom društvu. Na prvi pogled nekima je djelovao flegmatično, no temperamenta mu nije nedostajalo u dosjetljivosti i britkom, ali pozitivnom humoru."[5]

Jedan od važnih glazbenih utjecaja dolazio je od pjesama Johanna Rudolfa Zumsteega, važnog skladatelja pjesama toga vremena koje je Schubert htio "modernizirati" (prema navodima Shubertova prijatelja Josepha von Spauna). Njegovo prijateljstvo s Josephom von Spaunom započelo je na „Stadtkonviktu“ i trajalo je čitav život. U tim je ranim danima Spaun opskrbljivao Schuberta papirom za pisanje glazbe.

Krajem 1813. godine napustio je „Stadtkonvikt“ i vratio se kući na studij u „Normalhauptschule“ gdje se školovao za učitelja. Godine 1814. počinje raditi u očevoj školi s najmlađim učenicima. Tijekom tri godine rada kao učitelj i dalje je

[5] Hrvatski povijesni portal, http://povijest.net/franz-schubert/

nastavio privatnu poduku kompozicije kod Salieria. On ga je naučio o glazbi više nego svi ostali.

Godine 1814. mladi umjetnik doživljava prvu ljubav. Njegovu pažnju privlači sopranistica Therese Grob. Za njezin glas napisao nekoliko liturgijskih djela od kojih su najpoznatija *Salve Regina* i *Tantum ergo*. Schubert ju je htio oženiti, ali je bio spriječen strogim zakonima o braku iz 1815. godine koji su zahtijevali od mladoženje da dokaže kako ima sredstva za uzdržavanje obitelji. Godine 1816. natječe se za nastavnika glazbe na njemačkoj školi u Ljubljani. No, molba mu je odbijena, a Therese Grob odabire za muža čovjeka sigurnije egzistencije.

Kako je Schubert provodio vrijeme kad bi završio svakodnevni rad oko skladanja, doznajemo djelomično iz slika što su ih ostavili njegovi prijatelji. Na tim slikama prikazani su ugodni sastanci Schuberta i njegovih prijatelja koji su se najčešće sastojali od šetnja kroz Beč i njegovu okolicu, razgovora u gostionici ili večeri u domu kojega od imućnijih; tu se vodio razgovor i raspravljalo se o raznim pitanjima s područja umjetnosti i književnosti, pratio se politički život, pri čemu je Schubert iznosio vrlo napredne poglede, oštro osuđujući Metternichov režim. Od 1823. njegovi prijatelji priređuju privatne koncerte zvane „Šubertijade“, posvećene njegovoj glazbi. Prvi javni koncert na kojem su izvedene isključivo Schubertove skladbe, održan je neposredno pred njegovu smrt, 1828. godine.

Serenada (Ständchen) je nastala 1827. godine na stihovima Franza Grillparzera, bečkog dramaturga i na narudžbu Anne Fröhlich, Schubertove prijateljice. Želeći pokloniti skladbu prijateljici i učenici Louise Gosmar za rođendan, *Serenadu* je zamislila kao skladbu koju su trebali izvesti sopran i četiri ženska glasa. No Schubert je, pogrešno shvativši posvetu, djelo napisao za mezzosopran i četiri muška glasa. Zanimljivo je da su naposljetku pjesmu izveli predviđeni interpreti na dogovorenom mjestu i u dogovoreno vrijeme, a sam Schubert je zakasnio. Pronašli su ga u omiljenom kafiću, odakle su ga, nakon što se ispričao zbog zaboravljivosti, doslovno odvukli na koncert. Posveta prijateljstvu, brižnosti i humanosti odaje blagog Schuberta, koji gotovo da i nema dodirnih točaka sa skladateljem koji je napisao ciklus *Zimsko putovanje* i *Klavirski trio* u Es-duru. No ne može se poreći šarm djela, s ljupkom melodijom u dionici mezzosoprana, srčanim

pripjevom za muške, odnosno ženske članove zbora i pokretnom klavirskom pratnjom.

O Schubertovoj vječnoj boli svjedoči zapis iz njegova dnevnika *Moj san* zapisan 3. srpnja 1822.:

„*Godinama, dugim godinama pjevao sam svoju pjesmu. Ali kad sam želio pjevati o ljubavi pjesma se pretvorila u tugu. Kad sam želio pjevati o tuzi pjesma se pretvorila u ljubav! Bio sam podijeljen između ljubavi i tuge! Jednoga dana predamnom se pojavila božanstvena djevojka, koja je netom umrla. I oko njezinog se groba stvorio krug po kojem su kružili mladić i starac u vječnom blaženstvu. Govorili su tiho kao da se boje da će ju probuditi. Božanske misli, poput blistavih strijela neprestano su izvirale iz djevičinog groba i padale su na mladića proizvodeći tihi zvuk. Želio sam koračati krugom. Kažu da se samo čudom može doprijeti do kruga. Pognuo sam pogled prema nadgrobnom spomeniku i nastavio naprijed sporo i predano. I prije nego sam se snašao bio sam u krugu. Iz njega su izvirale najljupkije melodije. Osjetio sam kao da je cijeli cjelcati spektar vječnog blaženstva komprimiran u tom trenutku. Vidio sam i svog oca, punog ljubavi i pomirljivosti. Uzeo me u zagrljaj i zaplakao. Ali ja sam plakao još više.*“[6]



Slika 5.: ***Franz Schubert za klavirom tijekom jednog nastupa***[7]

[6]Sve je ostalo glazba, http://www.svejeostaloglazba.com/photos/Weltschmertz_Knjiznica.pdf
[7]Hrvatski povijesni portal, http://povijest.net/franz-schubert/

Autor knjige *Klasična glazba- 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela*, Phil G. Goulding (2004:170) prikazuje Schubertov dnevnički zapis iz 15. lipnja 1816. godine. Taj zapis pruža uvid u osobu devetnaestogodišnjeg Schuberta i njegovo mišljenje o Mozartu:

"*Divan, prelijep dan koji će mi cijeloga života ostati u sjećanju. U meni još uvijek izdaleka odzvanjaju čarobni zvuci Mozartove glazbe. Veličanstveno snažna, a opet profinjena i nježna, svirana Schlesingerovim vrhunskim stilom prodirala je duboko u moje srce. Ni vrijeme ni događaji ne mogu izbrisati te divne zvuke iz mojega sjećanja, zvuke koji će zauvijek utjecati na naše unutarnje svjetove. Oh, Mozarte, kolike si beskrajne utiske o vedrijem i boljem životu ostavio u našim dušama! Ovaj je kvartet zasigurno jedno od njegovih najboljih djela; osjećao sam da moram dati svoj doprinos pa sam odsvirao neke od Beethovenovih varijacija i otpjevao pjesme koje sam sam uglazbio: Goetheovu "Rastlose Liebe" i Schillerovu "Amaliu". Iako mogu sam sebi čestitati na uspješnosti "Amalie" moram priznati da je Goetheov poetski genij znatno zaslužan za pljesak*."

Phil G. Goulding (2004:170) u svojoj knjizi *Klasična glazba- 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela* zapisuje što je Robert Schumann jednom prilikom izjavio o svom prijatelju Franzu Schubertu: "*On je sposoban za najdublje misli i osjećaje, osobito o događajima i životnim okolnostima; i kao što su čovjekove misli i postupci neizmjerno brojni, tako je njegova glazba raznovrsna*." Kada je doznao za Schubertovu smrt, osjećajni je Schumann cijelu noć plakao.

2.4. Bolest i smrt

Schubert nije nikada zarađivao veće svote novaca, živio je skromno, ponekad i na samom rubu onoga što se naziva „vezivanje kraja s krajem“. Od 1822. godine, dakle od svoje 25-te godine borio se s infekcijama.

Nesređen, neuredan te ponekad i razuzdan život nije ostao bez posljedica, i Schubert je često obolijevao, što je također u njemu izazvalo sjetna raspoloženja, koja nije skrivao ni u razgovoru, ni u pismima. Njegova mirna, spokojna narav postaje živčano osjetljiva, i on se tuži da ga ljudi dovoljno ne razumiju. No unatoč čas jačim, čas slabijim krizama, koje njegov duh proživljava, stvaralaštvo mu ne

jenjava. Sve manje otporan, njegov se organizam nije mogao oduprijeti napadaju trbušnog tifusa, od kojeg je Schubert, dana 19. studenoga 1828., preminuo u stanu svoga brata Ferdinanda. Samo nekoliko dana prije smrti odlučio je još jednom proučiti kontrapunkt s glasovitim pedagogom i teoretičarom Simonom Sechterom, no nažalost to nije stigao to učiniti.

Stvaralac, na čijim su djelima izdavači stekli imetke, nije ostavio ništa do odjeće i hrpe ispisanoga notnog papira i muzikalija. U skladu s vlastitim željama pokopan je kraj Beethovena, čovjeku kojemu se divio na seoskom groblju u Währingu.

Na nadgrobnom spomeniku ostalo je zapisano:

„Ovdje je smrt sahranila veliko bogatstvo, ali i još veće nade. Tu leži Franz Schubert, rođen 31. siječnja 1797., umro 19. studenog 1828. godine, tek 31 godinu star.“

U bečkom parku „Stadtpark“, 1872. godine, podignut je memorijal Franzu Schubertu. Godine 1888. Schubertov i Beethovenov grob je premješten u središnje bečko groblje "Zentralfriedhof". Tamo se nalaze grobovi Johanna Straussa II. I Johannesa Brahmsa. Groblje u Währingu pretvoreno je 1925. godine u park koji je nazvan „Schubert Park“, a bivši grob mu je označen bistom.
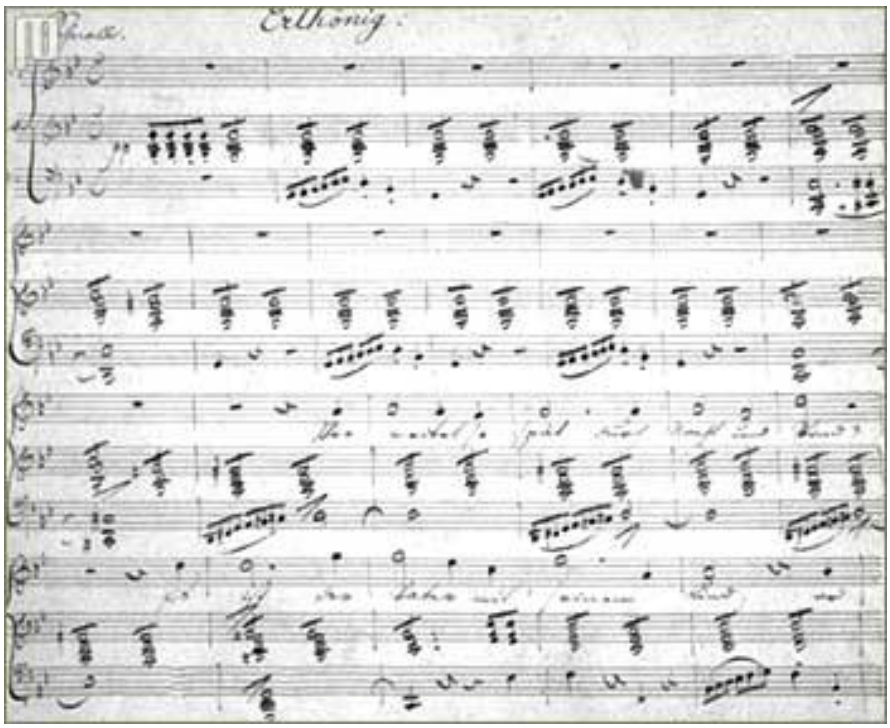


Slika 6.: ***Grob Franza Schuberta na bečkom groblju "Zentralfriedhof"***[8]

[8] Alamy, http://www.alamy.com/stock-photo-grave-of-franz-schubert-composer-zentralfriedhof-central-cemetery-63403157.html

3. GLAZBENA DJELA FRANZA SCHUBERTA

Iako je umro vrlo mlad, sa samo 30 godina, u to kratko vrijeme stvorio je nevjerojatno mnogo djela koja otmjenom jednostavnošću melodije i dotada nepoznatom harmonijskom pratnjom ukazuju i utiru put ostalim romantičarima XIX. stoljeća.

Autor osam dovršenih i dvije nedovršene simfonije, šest misa i komorne glazbe, najpoznatiji je po svojim pjesmama, kojih je napisao više od šest stotina na stihove Goethea, Heinea, Shakespearea i drugih.



Slika 7.: ***Izvorni rukopis Franza Schuberta***[9]
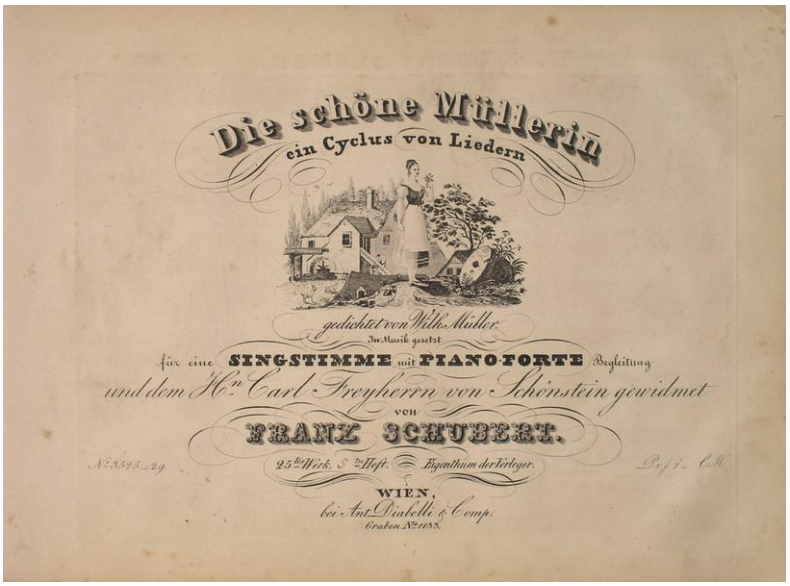
Schubertu su povremeno dopuštali da ravna orkestrom „Stadtkonvikta“, a Salieri je odlučio privatno učiti ga glazbenu kompoziciju i teoriju. Tijekom boravka u „Stadtkonviktu“ napisao je velik broj glazbenih djela od kojih su poznatija *Kyrie* i *Salve Regina*, uz oktet za puhačke instrumente (komemoracija majčine smrti 1812.),

[9] Hrvatski povijesni portal, http://povijest.net/franz-schubert/

kantatu za gitaru i muški glas (u čast očeva rođendana 1813. godine) i svoju prvu simfoniju (*D. 82*).

Jedna od najproduktivnijih Schubertovih godina bila je 1815. u kojoj je skladao preko 20.000 taktova glazbe, od čega je više od polovice bilo za orkestar, uključujući i devet crkvenih djela, simfoniju i oko 140 pjesama (nje. *Lied*).

U svojim kasnim godinama, iako preokupiran pozornicom te kasnije svojim službenim dužnostima, Schubert je uvijek pronalazio vrijeme za pisanje velikog broja kompozicija. Završio je *Misu br. 5,* a godine 1822. Schubert daje svoje simfonijsko remek-djelo: *Nedovršenu simfoniju* u h-molu koju on nikada nije čuo. On ju je 1823. godine najvjerojatnije poklonio „Društvu prijatelja glazbe" u Grazu kao uzvrat za počasnu diplomu koju mu je to društvo predalo za njegove zasluge u glazbenom stvaralaštvu. Međutim, u Grazu simfonija u h-molu nije izvedena; njezina je partitura dospjela u ruke Schubertova prijatelja A. Hüttenbrennera koji ju je ljubomorno čuvao sve dok je nije godine 1865. bečki dirigent Herbeck otkrio i iste godine izveo. *Simfonija br.8 u h-molu* naziva se *Nedovršenom* jer ima samo dva stavka; od trećeg se našlo samo nekoliko taktova. Razlog zašto ju je ostavio nedovršenom i danas je nepoznat, te je predmet rasprava stručnjaka. Godine 1823. Schubert piše i prvi ciklus pjesama nazvan *Lijepa mlinarica* koji je nastao na stihovima romantičkog pjesnika Wilhema Müllera. Tijekom te godine piše i pjesmu *Du bist die Ruh*. Godine 1824. piše varijacije za flautu i klavir na pjesmu *Trockne Blumen,* iz ciklusa *Lijepa mlinarica* i nekoliko gudačkih kvarteta. Piše i *Arpeggione Sonata*, u vrijeme kada je trajala manja pomama za „arpegionne" (instrument sličan gitari). U proljeće te godine piše *Oktet u F-duru*, a u ljeto se vraća u Zseliz. Ondje ga privlači mađarski glazbeni idiom te piše *Divertissement à la hongroise* za duet glasovira i *Gudački kvartet u a-molu*. Navodno se tada uzaludno zaljubio u svoju učenicu, groficu Karoline Eszterházy, ali je samo jedno djelo posvetio njenom imenu *Fantazija u f-molu* za duet glasovira. Neuspjesi prošlih godina, kompenzirali su se uspjesima i srećom tijekom 1825. godine. Strah od siromaštva je zaboravljen te je proveo ugodne ljetne praznike u Gornjoj Austriji, gdje je prihvaćen s entuzijazmom. Od 1826. do 1828., živi u Beču i sklada, osim kratkog posjeta Grazu 1827. godine.



Slika 8.: ***Naslovna stranica ciklusa „Die schöne Müllerin“, objavljenog 1823. godine.***[10]

Djela iz 1819. i 1820. pokazala su značajan napredak u razvoju zrelosti i stila. Nedovršeni oratorij *Lazarus* započet je u veljači; nakon čega su slijedili, usred brojnih manjih djela, *23. Psalam*, *Gesang der Geister*, *Stavak kvarteta* i *Wanderer fantazija.* Od značaja je i uprizorenje dvije Schubertove opere 1820. godine: *Die Zwillingsbrüder*, 14. lipnja i *Die Zauberharfe*, 21. kolovoza. Njegove veće glazbene skladbe (osim njegovih misa) izvodio je samo amaterski orkestar „Gundelhof“, skupina koja je izrasla iz zabava kvarteta u njegovom domu. Počeo je zauzimati sve istaknutiji položaj obraćajući se širem krugu publike. Izdavači nisu obraćali pažnju na njega, jedino je Anton Diabelli nevoljko pristao tiskati neka od njegovih djela. Tako je tiskano prvih sedam brojeva opusa (sve pjesme), nakon čega je suradnja prestala. Situacija se poboljšala u ožujku 1821. kada je Vogl otpjevao *Der Erlkönig* na koncertu koji je bio izuzetno dobro primljen. Taj je mjesec Schubert skladao varijaciju valcera Antona Diabellia i bio jedan od pedeset kompozitora koji su pridonijeli dijelu *Vaterländischer Künstlerverein* (antologija koja sadrži 81 varijaciju za klavir na teme djela Diabellija).

Prelazeći na Schubertovo vokalno- instrumentalno stvaranje, treba ponajprije istaknuti da je on i na tom području pokazao mnogostrano i široko zanimanje za najrazličitije vokalne vrste. No, nije svuda jednako uspijevao: solo- pjesmu uzdigao

[10] Enciklopedija klasične glazbe, str. 219.

je do prvog i možda najvišeg vrhunca u njenu povijesnu razvoju; njegove latinske mise u As-duru i Es-duru pripadaju među najznačajnije skladbe te vrste koje su nastale u doba rane romantike. Međutim, najmanje uspjeha očitovao je u svojim scenskim djelima. Njegovih dvadesetak opera i igrokaza (među njima su *Die Zauberharfe, Alfonso und Estrella, Rosamunde, Die Verschworenen* i dr.) odaje da im glazbu nije pisao umjetnik koji može prosuditi kazališno djelo na temelju specifičnih uvjeta u kojima se ono iživljuje. Kao glazbenik, Schubert je u svojim kazališnim radovima ostavio mnogo svježe i izvorne glazbe, ali kao dramatičar nije znao uočiti nedostatke svojih, redovito loših libreta. Kako napominje H. Abert, Schubertu koji je bio rođeni lirik, nedostajala je odlika dramatičara: zaboravljanje samoga sebe. Od svih Schubertovih scenskih djela danas živi samo nekoliko orkestralnih ulomaka, koji se često izvode na simfonijskim koncertima (predigra, intermezzo iz *Rosamunde,* baletna glazba).

3.1. Simfonije

Simfonija predstavlja veće orkestralno glazbeno djelo. Pojam potječe iz grčkoga (*συμφωνία:* suglasje, glazbeni sklad), a preko latinskog *symphonia* rabio se u srednjem vijeku i renesansi. U XVI. i XVII. st. često su se tim imenom označavali vokalno-instrumentalni moteti. U XVII. st. naziv *simfonia* označuje uvertiru u operama, oratorijima, kantatama te instrumentalni uvod manjim vokalnim djelima. Smatra se da je preteča simfonije upravo operna uvertira, koja se početkom XVIII. st. obično sastojala od triju odsjeka ili stavaka: brzog, polaganog i brzog. Iz Italije se proširila u Njemačku i Englesku. Ipak, terminološka raznolikost zadržala se sve do kraja stoljeća, tako da se nazivala uvertirom, sonatom, serenadom, pastoralom itd. Sredinom XVIII. st. simfonije su postale tako popularne da su ih izdavači tiskali periodički, a oko 1760. počinju se razlikovati od operne uvertire i zasebno razvijati. U početku se skladaju samo za gudače, oko 1730. godine pridružuju im se obično par oboa ili flauta i par rogova, a od sredine stoljeća u sastav postupno ulaze i druga glazbala – fagoti, klarineti, ali i trublje i timpani, često uz pratnju čembala. U to doba skladatelji sve češće umeću menuet, kao treći stavak. Lokalne se posebnosti očituju u različitim glazbenim središtima, a osobito u Mannheimu, Milanu, Beču i Berlinu.

Simfonija zrele bečke klasike ima četiri stavka: prvi, brzi (najčešće allegro), obično je skladan u sonatnom obliku; drugi, polagani, može biti raznolikih oblika, a najčešće je dvodijelan ili trodijelan; treći stavak, menuet (umjerenog tempa), strogo je utvrđena oblika; finalni stavak (u brzu tempu) u obliku je ronda, a od 1770-ih često i sonatnoga ronda. Na prijelazu XVIII. u XIX. st. u Francuskoj je bila iznimno popularna koncertantna simfonija skladana za nekoliko solista i orkestar.

Goulding ističe kako stručnjaci kritiziraju Schubertove simfonije većinom zbog forme, ali nikada zbog njihove poezije, melodije i ljepote. Muzikolozi tvrde da ih je ukupno devet, iako *Sedma* postoji samo u skicama. Prve tri su Schubertovi rani radovi koje je kao tinejdžer napisao između 1813. i 1815. godine. Kritičari ih opisuju kao "klasične", "lagane", "iskričave" i dobre primjere njegove mladenačke svježine i duha, ali se ni jedna ne smatra veličanstvenom. Stručnjaci tvrde da je *Četvrta* (*Tragična*) *simfonija*, koju je Schubert napisao prije svoje dvadesete godine, odražavala utjecaj Beethovenovih djela, te da je, zapravo, pokušaj skladanja druge verzije Beethovenove silovite simfonije *Eroica*. U *Petoj simfoniji*, koju je napisao iste godine kao i *Četvrtu*, Schubert je prestao oponašati druge i ponovno je počeo izražavati sebe. To se pokazalo kao mudra odluka, pa se simfonija smatra njegovim mladenačkim remek-djelom, a poznata je i kao simfonija bez truba i bubnjeva. Ta je simfonija vedro, veselo i razigrano djelo bez ijedne mračne misli. *Šesta simfonija* (zvana *Mali C-dur*) smatra se nizom nazadovanja i novih početaka, nekom vrstom predigre njegovoj posljednjoj, *Devetoj simfoniji* (*Veliki C-dur*). Potom je 1822. godine započeo *Nedovršenu Osmu*, omiljenu mnogim slušateljima koju neki smatraju jednom od najvećih bečkih klasičnih simfonija. *Deveta simfonija* smatra se ostvarenjem onoga što je Schubert nastojao postići *Četvrtom* i *Šestom*. Ona ima vlastiti skladateljski stil koji je prethodno bio pod utjecajem Beethovena. Skladatelj ju je dovršio tijekom posljednje godine života, svojom posljednjom bujicom energije, a u tom je razdoblju nastao i ciklus solo pjesama *Schwanengesang, Gudački kvartet u C- duru, oratorij,* misa i mnogo solo-pjesama. Mjesec dana nakon Schubertove smrti, *Deveta simfonija* je izgubljena ili zametnuta i tek nakon desetak godina, Robert Schumann slučajno ju je pronašao u svežnju Schubertovih rukopisa, u kući njegova brata.

Prema Ainsleyu (2004:140) u XIX. stoljeću se Beethovenova sjena nadvila nad brojne skladatelje koji su smatrali da ne mogu napisati simfonije dovoljno dobre kao sam Beethoven. Stoga je Schubert slijedio Haydna i Mozarta u svojih prvih šest simfonija koje su nastale u razdoblju od 1813. do 1818. godine. Tek u zreloj fazi svog stvaralaštva napisao je djela koja su značajna i istaknuta za usporedbu s Beethovenovim djelima. To su bile *Nedovršena simfonija* (br.8 iz 1822. godine) i *Velika C-dur simfonija* (br. 9) nastala u razdoblju od 1825. do 1828. godine. Naglasak je i dalje bio na sonati, ali sadržajno Schubertova kasnija djela su snažno nabijena osjećajima i oslikavaju potpuno drugačiji svijet od Beethovenovog. Tko zna kako bi se simfonija dalje razvijala da Schubert nije umro već u 31. godini?

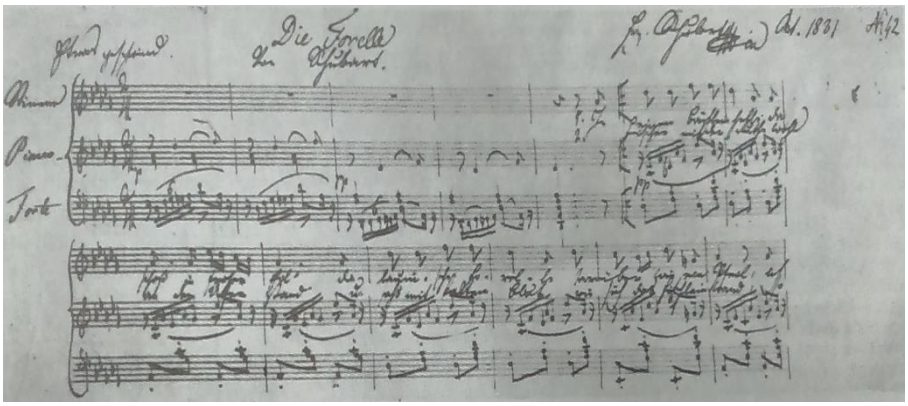
Schubertova *Deveta simfonija u C-duru* ima nadimak „velika“ ili „veličanstvena“ radi svoje impresivne glazbene materije i trajanja. No, da nije bilo skladatelja Roberta Schumanna i Felixa Mendelssohna koji su note za tu simfoniju deset godina nakon Schubertove smrti izvukli iz prašine i javno izveli na koncertu pitanje je bismo li danas znali za to djelo.

Ainsley (2004:141) govori da je razlog nedovršenosti *simfonije Br. 8 u h-molu* ostao nepoznat, ali je poznato da smrt glazbenika nije bila razlog tomu. Možemo nagađati da mu je možda neko drugo djelo bilo važnije pa je *Nedovršenu simfoniju* ostavio nedovršenom ili mu se možda činilo da ta tri stavka u trodobnoj mjeri nisu dovoljno kontrastna. Simfoniju je George Grove pronašao u Beču, 1867. godine, 45 godina nakon što je napisana. Dva posljednja stavka su, između ostalih napisali August Ludwig i Franck Merrick. Najbolje rješenje je vjerojatno ono Briana Newboulda koji je dovršio *Scherzo* i dodao interludij u h-molu iz *Rosamunde*.

Prema Ainsleyu (2004:140) Schubertova *Simfonija br. 9 u C-duru*, započeta je 1825. godine i ona je posljednja završena simfonija glazbenika. Konačan oblik poprimila je samo tri godine kasnije. Posve uobičajeno skladana u četiri stavka, važna je po drugim značajkama. Svaki je stavak dugačak (Schumann je govorio da je "nebeske" duljine), ali je simfonija iznimno melodijski bogata. Riječ je o pravoj provali veličanstvenih melodija, svih u posve schubertovskom stilu, osim što skladatelj u finalu dirljivo priziva motiv Beethovenove *Ode radosti*.

3.2. Komorna i klavirska glazba

Komorna glazba za različite sastave te glazba za solo klavir preostala su dva područja u kojima je Schubert napisao mnoga prekrasna djela. Prema Gouldingu (2004:174) on je napisao više od dvadesetak kvarteta, nekoliko trija i nekoliko klavirskih trija. Najpoznatiji je *Klavirski trio u B-duru*, op. 99, o kojemu je njegov štovatelj Schumann napisao: "*Jedan bljesak ... i patnje ljudskoga života nestaju, a cijeli je svijet opet nov i vedar*." Od gudačkih kvarteta najpoznatiji su *Smrti i djevojka* (u d-molu) i *Quartettsatz* (Stavak kvarteta) u c-molu koji je ostao nedovršen. Još jedno djelo koje je često izvođeno jest *Kvintet s violončelom u C-duru, op.163*, kojega neki glazbeni stručnjaci smatraju njegovim najboljim djelom. Kod većine gudačkih kvinteta osnovnom je gudačkom kvintetu dodana druga viola, ali je Schubert umjesto viole odabrao violončelo. I to je jedno od djela koje je objavljeno tek nakon njegove smrti.



Slika 9.: *F.P.Schubert, „Die Forelle“*, autograf[11]

Schubert u svom nažalost vrlo kratkom životu skladao i druge skladbe, od kojih je jedna od njih i danas popularna i omiljena te se često nalazi na koncertnom repertoaru – klavirski kvintet *Pastrva* (u originalu *Forellenquintet*) za komorni sastav klavira, violine, viole, violončela i kontrabasa, a zbog svog naslova se lako pamti. Kvintet je objavljen nakon skladateljeve smrti pod brojem Op. post. 114 (opus posthumus – posmtrno objavljeno djelo) zalaganjem bečkog izdavača nota, koji je original kupio na rasprodaji stvari nakon skladateljeve smrti. Naslov je kvintet dobio po pjesmi *Pastrva* koju je na stihove njemačkog pjesnika i orguljaša Christiana

[11] Muzička enciklopedija, str. 309

Schubarta, Schubert uglazbio još ranije. Smatra se da je kvintet Schubert napisao 1819. godine. Kvintet je napisan u A-duru te je on zapravo jedan vedar glazbeni odlazak u prirodu, u kojoj se vrlo lako može zamisliti izlet i lijepi pejzaž, rijeka, bistra voda, pastrve u brzom i elegantnom prolazu kroz rijeku…

Djelo je navodno nastalo na poticaj ljubitelja glazbe i čelista Silvestera Paumgartnera, kojemu je i posvećeno. Kvintet ima 5 stavaka. Duh Schubertove glazbe izvrsno je sadržan u ovoj skladbi, kao i odraz njegovog karaktera kao osobe, kakvu se može zamisliti na temelju podataka o njegovom životu i iskazima njegovih suvremenika i poznanika.

3.3. Vokalna glazba

Franz Schubert poznat je ponajviše po svojim pjesmama za glas i klavir, tzv. *lied* te klavirskim sonatama, koje odražavaju skladateljevu fascinaciju Beethovenovim klavirskim sonatama, ali i moćnim, individualnim, kreativnim doprinosima toj glazbenoj formi. Prvi veći uspjeh i slavu donijele su mu upravo njegove pjesme za glas i klavir. No, ipak je uz skladanje i pokoji koncert, Schubert prihvatio i ponudu da podučava klavir kćeri grofa Esterhazyja. Iz toga razdoblja potječu Schubertove skladbe za klavir četveroručno.

Hrvatska enciklopedija pojam *lied* objašnjava na sljedeći način:
„Lied (njem. pjesma) označava naziv svojstven njemačkoj pjesničkoj i glazbenoj tradiciji, a odnosi se na kratku i jednostavnu lirsku pjesmu koja se pjeva. Stvarali su ga nepoznati autori iz naroda, ali i poznati umjetnici. Veže se uz tradiciju Minnesängera[12]. Razvio se kao glazbeni žanr potkraj XV. i u XVI. st. (tzv. tenorlied). Višeglasni renesansni lied najviši je oblik njemačke svjetovne popijevke, sačuvan je u mnogobrojnim rukopisnim (npr. Glogauer Liederbuch) i tiskanim pjesmaricama, a skladali su ga i veliki renesansni majstori H. Isaac, O. di Lasso i H. L. Hassler. Poslije se lied javljao u XVIII. st. te posebno u romantizmu (H. Heine). Osebujna

[12] Njemačka verzija srednjovjekovnih pjesnika skladatelja, trubadura ili truvera

ritma i melodije, prožet lirskim ugođajem, i u romantizmu je opet posebno povezan s glazbom pa je omiljena forma mnogih pa i najvećih skladatelja kao što su F. Schubert, J. Brahms, R. Schumann i dr. Javljao se u realizmu i impresionizmu, a u XX. je stoljeću nestao."[13]

Prema Du Noyeru i suradnicima (2003:164) Schubert je tijekom svog kratkog života uspio stvoriti zapanjujuću količinu glazbe, uključujući više od 600 *lieda*. Uglazbljivao je tekstove nekoliko njemačkih pjesnika iz razdoblja romantizma, uključujući Goethea i Heinea. Također, njegova dva sjajna ciklusa pjesama, *Lijepa mlinarica* iz 1823. godine i *Zimsko putovanje* iz 1827. godine, koriste pjesme manje poznatog Wilhelma Müllera. Schubertova velika nadarenost za melodiju i uvijek iznenađujući osjećaj harmonije prožimaju svu njegovu glazbu, a možda je njegova najveća ostavština *liedu* bila to što je glasovirsku pratnju učinio aktivnim dijelom pjesme, još više dramatizirajući poeziju kroz aluzije glazbene slikovnosti. U ta dva ciklusa mogu se pronaći mnogi primjeri skladateljske tehnike koja je postala neophodna za veći dio glazbe skladane u razdoblju ranog romantizma.

„Jedna od najpoznatijih Schubertovih skladbi za glas je i *Ave Maria*, koja se i danas sluša u izvedbi poznatog Luciana Pavarottija. Malo je poznato da je *Ave Maria* zapravo pjesma napisana na stihove Sir Waltera Scotta, a ne originalno kao glazba na molitvu. Pjesma Waltera Scotta na koju je Schubert skladao ovu glazbu zove se *Elenina treća pjesma* po junakinji Ellen koja je u bijegu i moli se Djevici Mariji. Tijekom godina je nepoznata osoba prilagodila tekst molitve *Ave Maria* Schubertovoj glazbi te se ta verzija vrlo često danas izvodi.“[14]

Schubertova glazba nadahnjuje nas još danas, a njegov senzibilan romantičarski duh progovara kroz njegove solo pjesme. Vjerojatno je najljepša upravo slavna *Serenada* koja se može opisati kao savršena sinestezija ljubavnog pjesničkog teksta i romantične Schubertove glazbe nadahnute mladošću.

[13] Hrvatska enciklopedija, http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36438
[14] Hrvatski povijesni portal, http://povijest.net/franz-schubert/

Serenada

Moja pjesma te tiho zove
Kroz mjesečinom obasjanu noć
Dolje u mirni gaj,
Dođi k meni, ljubavi moja!
Vani na mjesečini,
U krošnjama šapuće vjetar
Pogleda zlih izdajnika,
ne boj se ti, ljubavi moja.
Čuješ li kako slavuji poju?
Ah, ti si ta koju zovu,
Sa slatkim zvukom njihova pjeva,
ljubavi, zovu te za me.
Oni razumiju srca čežnju,
znaju ljubavi bol,
Svako srce umiruju
srebrnim svojim pjevom.
Neka dirnu i tvoje srce,
ljubavi, poslušaj me!
Drščući od tjeskobe te čekam!
Dođi, usreći me![15]

Schubert je skladao i scensku glazbu, od kojih je najpoznatija prateća glazba za predstavu *Rosamunde*. Predstava je bila neuspjeh, ali je glazba preživjela. Također je skladao i crkvenu glazbu, ali najopsežniji mu je opus pjesama za glas. Od njegovih ciklusa pjesama najpoznatiji su *Lijepa mlinarica i Zimsko putovanje*. *Zimsko putovanje* je ciklus od 24 pjesme za muški glas i klavir na stihove Wilhelma Müllera. Često se ističe dramatska upečatljivost ciklusa, pogotovo kada se ciklus pjesama izvodi u cjelini.

[15]Büro 24/7, http://www.buro247.hr/glazba/prijedlozi/11498.html

Prema Gouldingu (2004:170) Schubert je kao sedamnaestgodišnjak u jednom poslijepodnevu napisao pjesmu *Gretchen za vretenom*. Godinu dana kasnije, jednog je poslijepodneva u nekoliko minuta napisao pjesmu *Vilinski kralj*. Obje pjesme spadaju u najpoznatije solo-pjesme klasične glazbe, a Franz Liszt je njihova autora nazvao „*najpoetičnijim među skladateljima*“.

Schubertove pjesme ocjenjuju se kao vrhunac umjetničkog stvaranja, a stručnjaci ih opisuju kao uvijek jednostavne, nikada usiljene, no ipak dramatično duboke.

4. KRITIČKI OSVRT NA ŽIVOT I DJELA FRANZA SCHUBERTA

U svom tridesetjednogodišnjem životu Franz Schubert je stvorio djela nenadmašne umjetničke ljepote. Stvarajući u neposrednom dodiru s tradicijom klasičke epohe, Schubert je stvorio djela koja nose pečat vlastite genijalnosti. Njegov kratak život bio je ispunjen rijetko viđenom životnom energijom i muzikom kojoj je on, po vlastitom iskazu, bio neobično sklon, ali i uvjeren da glazbi može dati mnogo više od same ljubavi. Schubert je bio svjestan sebe kao glazbenika i kompozitora, ne tako snažno i ne tako nevino, ali jednako kao i svi drugi kompozitori koji su svijetu dali veličanstven stvaralački opus. Schubertova glazba je sklona dramatici Beethovena jednako kao i lirici jednog Mozarta. Ako se poslušaju Schubertove simfonije, kvarteti ili fantazije, može se vidjeti da je bio blizak Mozartu, s druge strane, ako se poslušaju njegove klavirske sonate biti će jasno da je u klavirskom sonatnom stavku Schubert blizak Beethovenu. No, u solo pjesmama Schubert je samo Schubert i nitko drugi, odnosno svi drugi su kao Schubert. U tome je veličina Schubertova genija – biti u neposrednoj blizini Beethovena a biti svoj, biti u Beču opčinjenom Mozartom, a opet biti samo Schubert.

Schubert je bio izrazito kritičan prema sebi te se nije smatrao velikim umjetnikom koji zaslužuje slavu. Sebe je kao skladatelja smatrao nevažnim, ograničena talenta i nedovoljne maštovitosti. U romanu Pierrea Charrasa *Franzov rekvijem* Schuberta nalazimo na samrtničkoj postelji iz koje on analizira svoj život i djelo. Pri toj analizi on ima negativan pogled na svoj cjelokupan život. Nedostatak Schubertova samopouzdanja oslikana je u epizodama njegovih pripremanja da se na ulici obrati Beethovenu, ali je zbog nedostatka samopouzdanja u nekoliko navrata odustao. Nepoštivanje vlastita rada ogleda se i u njegovim riječima kako je, pri skladanju glazbe prema nekim Goetheovim stihovima, samo glazbu kojom su prožete pjesnikove riječi pretočio u note, jer sebe nije smatrao umjetnikom, čak ni obrtnikom, tek „*prijevoznim sredstvom posredstvom kojega je glazba izlazila iz njega, protiv njegove volje, i postojala izvan njega, nakon čega bi se osjećao praznim, nalik praznoj bačvi koja je čekala da ju se napuni vinom.*“[16] Schubertov

[16] Matica hrvatska, http://www.matica.hr/vijenac/445/Glazba%20kao%20sudbina/

otac je želio da Franz bude svećenik, a bavljenje glazbom smatrao je vrstom zabave. Zbog toga što ga otac nije podržavao, Schubert je napustio roditeljski dom i posao učitelja te je počeo živjeti samostalno i često u neimaštini.

„Godinu 1897., 100. obljetnicu Schubertova rođenja, glazbeni svijet je obilježio festivalima i glazbenim izvedbama posvećenim njegovoj glazbi. U Beču je održano deset dana koncerata, a Car Franjo Josip I. održao je govor u kojem priznaje Schuberta kao stvaratelja umjetničke pjesme i jednog od austrijskih najdražih sinova. U Karlsruheu je održana prva produkcija njegove opere *Fierrabras*. Godine 1928. Schubertov tjedan održan je u Europi i SAD-u kako bi označili sto godina skladateljeve smrti. Schubertova su djela izvođena u crkvama, koncertnim dvoranama i emitirana na radio-postajama. Održano je u njegovu čast i natjecanje s glavnom nagradom od 10.000 američkih dolara pod pokroviteljstvom *Columbia Phonograph Company*. Pobijedio je švedski skladatelj Kurt Atterberg sa *Šestom simfonijom*.“[17]



Slika 10.: ***Koncertni klavir model „Schubert“***[18]

„Povodom 200-te obljetnice Schubertovog rođenja, 1997. godine, poznati proizvođač vrhunskih klavira „Bösendorfer“ proizveo je specijalnu liniju koncertnih klavira nazvanih „Franz Schubert“. Veliki doprinos u otkrivanju, objavljivanju i popularizaciji Schubertovih djela i životnoga puta pripada Englezu Georgeu Grove-

[17] Wikipedia, https://hr.wikipedia.org/wiki/Franz_Schubert
[18] Bösendorfer, http://www.boesendorfer.com/de/special-and-designer-models/schubert

u, kojega mnogi znaju po legendarnoj enciklopedijskoj zbirci *Groves Dictionary of Music*.“[19]

Velika je šteta da je tako nadareni glazbenik i skladatelj poput Franza Schuberta umro tako mlad, no možemo s divljenjem ponirati u njegova djela koja nam je ostavio.

[19] Hrvatski povijesni portal, http://povijest.net/franz-schubert/

ZAKLJUČAK

Klasično razdoblje obilježeno je pojavom gudačkog kvarteta, sonate i simfonije kakve i danas poznajemo, te klavirskih i violinskih koncerata, odnosno djela za solo glazbala uz orkestralnu pratnju. Iz toga su proizašle raznovrsne melodije utemeljene na harmoniji. Pojava lirske klavirske glazbe, lirske solo pjesme, nove simfonijske pjesme i programne glazbe obilježja su romantizma.

Franz Schubert povezuje klasično i romantično razdoblje, na zalasku bečke klasike unio je romantičarsku senzibilnost za razliku od svojih prethodnika. Prirodno je bio nadaren i spontan glazbeni genij, prvi je lirski pjesnik glazbe i najveći je pisac solo pjesama poznatih pod nazivom *lied* koje su utjecale na sljedbenike. Komponirao je dva jedinstvena ciklusa solo pjesama za bariton i glasovir, to su: *Lijepa mlinarica* i *Zimsko putovanje*. Jedan od prvih skladatelja čije melodije obiluju glazbenim idejama i često su kratkih formi. Autor je uzvišenih simfonija, a poseban uspjeh ima *Velika simfonija u C-duru* nastala 1828. godine i *Nedovršena simfonija u h-molu* nastala 1822. godine. Unatoč tome mnogobrojni pokušaji skladanja glazbeno-scenskih djela nisu doživjela uspjeh i slavu.

Schubert se nije smatrao velikim umjetnikom, čak se smatrao nevažnom osobom ograničenog talenta i nedovoljne maštovitosti. Koliko je u stvari bio talentiran i maštovit dokazuju činjenice da se i danas obilježavaju njegove godišnjice, da su mu posvećeni brojni koncerti i festivali glazbe, a djela se izvode u crkvama, koncertnim dvoranama, emitiraju na radio postajama i sl.

LITERATURA

Knjige

1. Ainsley, Robert (2004). *Enciklopedija klasične glazbe- oblici, stilovi i razvoj*. Zagreb: Znanje
2. Andreas, Josip (1976). *Povijest glazbe*. Zagreb: Liber Mladost.
3. Du Noyer, Paul i sur. (2003). *Ilustrirana enciklopedija glazbe*. Zagreb: Mladost.
4. Goulding, G. Phil (2004). *Klasična glazba- 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela*, Zagreb: V.B.Z.
5. Kovačević, Krešimir (1977). *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
6. Plećaš, Kalebota, Bojana (2013). *Bečki dječaci*. Zagreb: Intergrafika.
7. Reich, Truda (1994). *Glazbena čitanka*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Solar, Milivoj (2003). *Povijest svjetske književnosti*. Zagreb: Golden marketing.
9. Žmegač, Viktor (2009). *Majstori europske glazbe: Od baroka do sredine 20. stoljeća*. Zagreb: Matica hrvatska.

Internetske stranice

10. Alamy (1999.), Alamy limited, http://www.alamy.com/stock-photo-grave-of-franz-schubert-composer-zentralfriedhof-central-cemetery-63403157.html, (stranica posjećena: 27. studenog 2015.)
11. Bösendorfer (2013.), Imprint, http://www.boesendorfer.com/en/special-and-designer-models/schubert, (stranica posjećena: 27. studenog 2015.)
12. Franz Schubert (2008.), Inter nos, http://povijest.net/franz-schubert/, (stranica posjećena: 15. srpnja 2015.)
13. Franz Schubert - jedan od najvećih romantičarskih skladatelja (2013.), Biro studio 247 d.o.o, http://www.buro247.hr/glazba/prijedlozi/11498.html, (stranica posjećena: 15. srpnja 2015.)

14. Glazbala Kos (2009.), Inventum, http://www.glazbala-kos.hr/zanimljivi-sadrzaji/, (stranica posjećena: 27. studenog 2015.)
15. Hrvatska enciklopedija (2011.), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36438, (stranica posjećena: 19. srpnja 2015.)
16. Klarinetska literatura (2011.), Wordpress, https://klarinetknjige.wordpress.com/tag/predstavnici-muzickog-romantizma, (stranica posjećena: 27. studenog 2015.)
17. Weltschmerz (2013.), Sve je ostalo glazba, http://www.sveostalojeglazba.com/photos/Weltschmertz/Weltschmerz_Knjizica.pdf, (stranica posjećena: 25. srpnja 2015.)

Kratka biografska bilješka

Osobni podaci:

Ime i prezime: Ružica Perković

Datum i mjesto rođenja: 03. lipnja 1991., Zagreb

Adresa: Hercegovačka 31, 10310 Ivanić-Grad

E-mail: perkovicruska@gmail.com

Mobitel: 091/7844-618

Obrazovanje:

2006.-2010. Srednja škola Ivan Švear, smjer: Opća gimnazija

2010.-2015. Učiteljski fakultet - odsjek u Petrinji

Jezici:

Engleski jezik: aktivno poznavanje pisma i govora

Njemački jezik: pasivno poznavanje pisma i govora

Znanja i vještine rada na računalu:

Dobro poznavanje Microsoft Worda

Dobro poznavanje Microsoft Power Point-a

Poznavanje HTML-a

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Ružica Perković izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno uz potrebne konzultacije, savjete i uporabu navedene literature.

Potpis

_____

Naziv visokog učilišta

_____

_____

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad

naslov

_____

vrsta rada

_____

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

_____

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15*).

U_____, datum_____ Ime Prezime

_____

OIB

_____

Potpis

_____